אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ לְצָרְךָ שַׁבָּת, הוֹאִיל וְהוּא יוֹם (טו) כְּנוּפְיָא לָרַבִּים (נא) הֲרֵי כְּעִסְקֵי רַבִּים דְּשָׁרֵי לְדַבֵּר בָּם (אגור (סי' תרמט)). (נב) אֲבָל (טז) אֵין מַחֲרִימִין בְּשַׁבָּת, כִּי אִם מִדָּבָר שֶׁהוּא לְצָרְךָ שַׁבָּת ((אגודה) [מגיד משנה] פרק כ"ג (הי"ד)):

יג [*] (נג) [ד]לְהַכְרִיז בְּשַׁבָּת עַל (יז) קַרְקַע הַנִּמְכָּר, שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְכוּת עָלָיו יָבֹא וְיַגִּיד. (נד) וְאִם לָאו יְאַבֵּד זְכוּתוֹ, אָסוּר. הַגָּהּ: וְכֵן אָסוּר (יח) (נה) לְהַכְרִיז יַיִן בְּשַׁבָּת, דְּהֲוֵי כְּמֶקַח וּמִמְכָּר (מהרי"ל (מנהגים שמח מוש ח)):

יד [ה]מִי

ד תְּשׁוּבַת הָרִיב"ש (סי' שפח) וְהָסְכִּים הָרַ"ן (בחשר' סי' ס). ה בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה נשאל) מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת בְּשַׁבָּת ד' (ע"א ד"ה וכי) וַעֲיָרוּבִין ל"ב (ע"ב ד"ה ולא) וְגִיטִּין מ"א (ע"ב ד"ה כופין) וּבְשָׁאָר

בַּאֵר הֵיטֵב

(טו) **כְּנוּפְיָא.** וּמַה שֶּׁהִיא נוֹהֶגִין בִּירִידִים שֶׁהַשַּׁמָּשׁ קוֹרֵא מִתּוֹךְ הַכְּתָב מִי שֶׁמַּחֲרִם מְשׁוּם חוֹבוֹתָיו, הֲרֵי כְּעִסְקֵי רַבִּים, וְאֵין כֹּחַ לְשׁוּם מוֹרֶה לְבַטֵּל זֶה שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל לִפְנֵי כַּמָּה גְּדוֹלִים. בֵּ"ח (סי' שו ס"ה): (טז) **אֵין מַחֲרִימִין.** וְהָכָא הָיָה רָאוּי לִנְדּוֹת בְּשַׁבָּת לְכְבוֹדוֹ. דִּבְרֵי רִיבּוֹת סִימָן (ש"ה) [ש"ח]. וּמַתָּה הָיָה לִנְדּוֹת לְמִי שֶׁחָלַל שַׁבָּת. רַשְׁדַּ"ם סִימָן (מ') [ח']. [וּבְסֵפֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּה (ס"ק כח) אוֹסֵר כִּי אִם לְצָרְךָ שַׁבָּת, עַיֵּן שָׁם]. וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר חֲסִידִים סִימָן ת"ט: **יג** (יז) **לְהַכְרִיז.** הוּא הַדִּין לְהַשְׁפִּיר בַּיִת אוֹ לִקְנוֹת. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י): (יח) **לְהַכְרִיז.** וּבַלְּבוּשׁ כָּתַב דְּנוֹהֲגִין לְהַכְרִיז אֲפִלּוּ בְּסִכּוּם מָקֹם,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יג [בשו"ע] **לְהַכְרִיז.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן בְּשו"ת מַנֶּסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן ט"ז לְלַמֵּד זְכוּת מַה שֶּׁנָּהֲגוּ לְהַכְרִיז בַּיִת וְחָנוּת, וּפֹרְצִין לַשַּׁמָּשׁ הַמַּכְרִיז עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּנִדּוּיוֹ: (נא) **הֲרֵי כְּעִסְקֵי רַבִּים.** מַשְׁמַע (מ) דְּאִם הוּא לְצָרְךָ יָחִיד לְהַתִּיר לוֹ מַה שֶּׁהֲחֲרִימוּהוּ הַצִּבּוּר, הָיָה אָסוּר כְּשֶׁאֵינוֹ לְצָרְךָ שַׁבָּת, אֲבָל מִפְּנֵי תִּקּוּן רַבִּים, וְאֵין כֹּחַ לְשׁוּם מוֹרֶה לְבַטֵּל זֶה שֶׁנָּהֲגוּ לְהָקֵל לִפְנֵי כַּמָּה גְּדוֹלִים: (נב) **אֲבָל וְכוּ'.** וְהַמְּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כד) הוֹכִיחַ דִּדְיָן הַחֵרֶם וְהַתָּרָתוֹ שָׁוֶה, דְּלִיָּחִיד אָסוּר לְהַחֲרִים אִם עָבַר עֲבֵרָה, אִם לֹא שֶׁחִלֵּל שַׁבָּת דְּהֲוֵי כְּמוֹ לְצָרְךָ שַׁבָּת, וּלְצָרְךָ צִבּוּר מַמָּשׁ אֲפִלּוּ אֵינוֹ לְצָרְךָ שַׁבָּת, דְּאִם לֹא יַחֲרִימוּ בְּשַׁבָּת לֹא יִתְאַסְּפוּ בְּיוֹם אַחֵר וְיִתְבַּטֵּל הַדָּבָר. וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק כח) מְצַדֵּד, דְּאַף לְצָרְךָ רַבִּים אֵין כְּדַאי לְהַחֲרִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, מְשׁוּם דִּכְתִיב בּוֹ 'בֵּרְכָה'. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר זִכֹּר לְאַבְרָהָם בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת אוֹת ח', שֶׁהֵבִיא מִשֵּׁם כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי' שלט הגב"י) דְּהַמְנָהֵג הַפָּשׁוּט הוּא לְהָקֵל, וּכְדִבְרֵי הַמְּגֵן אַבְרָהָם הַנַּ"ל. וּבִתְשׁוּבוֹת דִּבְרֵי רִיבּוֹת (סי' שח) אֵיתָא, דְּחָכָם יָכוֹל לְנַדּוֹת בְּשַׁבָּת לִכְבוֹדוֹ: **יג** (נג) **לְהַכְרִיז בְּשַׁבָּת.** וּלְהַכְרִיז שֶׁיֵּשׁ בַּיִת לִמְכֹּר אוֹ לְהַשְׁכִּיר, (מפ) בְּקוֹשְׁטַנְטִינָא נוֹהֲגִין הַתֵּר, אֲבָל בִּתְשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים סִימָן קמ"ה אוֹסֵר אֲפִלּוּ בְּשֶׁל הֶקְדֵּשׁ וְיִתּוֹמִים: (נד) **וְאִם לָאו יְאַבֵּד וְכוּ'.** דַּוְקָא בִּכְהַאי גַּוְנָא אָסוּר, דְּהֲוֵי כְּדֵן אֶת הַדִּין. אֲבָל אִם מַכְרִיז סְתָם כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְכוּת יָבֹא וְיַגִּיד, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה בָּעִיר שֶׁאִם לֹא יַגִּיד בְּטֵלָה זְכוּתוֹ, מִכָּל מָקוֹם אֵינוֹ כְּדֵן אֶת הַדִּין. וּמִכָּל מָקוֹם לְכְתִחִלָּה אֵין לִנְהֹג כֵּן, דְּהֲוֵי כְּדִבּוּרָא דְּחִל, אַף אִי אִיכָּא דּוּכְתָּא דְּנָהֲגִי כָּךְ לֹא מָחִינַן בְּהוּ, שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לוֹמַר (מג) דְּהֲוֵי כְּצָרְכֵי רַבִּים, אַף שֶׁהוּא עִנְיָן מַתְמִיהַ [ריב"ש (סי' שצ)]: (נה) **לְהַכְרִיז יַיִן.** הֵיינוּ לְהוֹדִיעַ שֶׁיֵּשׁ אֵצֶל פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי יַיִן לִמְכֹּר. וְכָתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כז) דְּדַוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁשְּׁכִיחַ יַיִן טוּבָא, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מְצוּי כָּל כָּךְ, הֲרֵי הַכְרָזָה עַל (מג) יַיִן צָרְךָ מִצְוָה בְּשִׁבְיל קִדּוּשׁ. וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר לְהַזְכִּיר סְכוּם מֶקַח בְּכָל גַּוְנַי, וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ג' בַּהֶגַּ"ה. וְרַשַּׁ"ל (ישש"ס ביצה פ"ה ס"ח) כָּתַב דְּיַכְרִיז קֹדֶם בָּרְכוּ, וְאִם שָׁכַח לְהַכְרִיז עַד אַחַר בָּרְכוּ, אוֹנוֹ, דְּמִלְאכָה דְּאוֹרַיְתָא מַתִּיר עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי בְּמָקוֹם פּוֹסְקִים שֶׁהַעֲתִּיקוּ הַמִּשְׁנָה הַנַּ"ל בְּצוּרָתָהּ, וְכֵן הַמְּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ש"מ (שם) תָּמַהּ עַל דִּבְרֵי הָרַמְ"א כָּאן, עַיֵּן שָׁם בְּמַה שֶּׁמִּאַרְיךְ וּמַתְמִיהַּ עַל דִּבְרֵי הַגְּהוֹת מֵיְמוֹנִיּוֹת (הל' תפילין פ"א סק"ע) שֶׁכָּתַב כָּעֵין זֶה. וּנְקָאר עוֹד בְּתוֹסֶפֶת נְקַד, דְּאֵין לְפָטֵר בְּכְתִיבַת שְׁאָר לְשׁוֹנוֹת מִשָּׁעַם דְּאָפְלוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּאָסוּר לְשׁוֹנוֹת דְּאֵין לָהֶם שׁוּם תְּמוּנַת אַשּׁוּרִי, חָדָא דְּאֲנַן פְּסָקִינַן לְעֵיל בְּסִימָן ל"ו (ס"ג) דְּאֵין הַדְּיוּנִין מְעַכֵּב, וּמִפֵּילָא חַיָּב בְּשַׁבָּת בְּכָל גַּוְנַי. וְאָפְלוּ הַפּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּבִכְתִיבָה אַשּׁוּרִית אִם חָסַר הַדְּיוּן פָּסוּל, וּמִפֵּילָא פָּטוּר לְעִנְיַן שַׁבָּת, הֵיינוּ דַּוְקָא בִּכְתִיבַת סְתָ"ם, שֶׁם סְבִירָא לְהוּ דְּלָא דְּיוּן נִפְסָק בְּאָבֶן הָעֵזֶר (סי' קכה ס"ז) דִּכּוֹתְבִין כְּתִיבָה אַשּׁוּרִית בְּלֹא דְּיוּן, וְעַל כָּרְחָךְ כְּמוֹ שֶׁמְּחַלֵּק בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי' קיד) דִּבְכְתִיבַת סְתָ"ם שָׁאנֵי, וְאָפְלוּ לְדַעַת הָרִיבָ"א (הו"ד שם) דְּסוֹבֵר דְּגַם בְּגֵי גִּשִׁין בְּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ הָאוֹתִיּוֹת מְזֻיָּנִין, הָלֹא גַּם הוּא מוֹדֶה דִּבְלְשׁוֹן אַחֵר גַּם כֵּן כָּשֵׁר, וְלֹא שַׁיָּךְ שָׁם לוֹמַר דְּחָסַר דְּיוּן, כֵּיוָן דְּדַרְךְ הַכְּתָב זֶה הָכִי הוּא, וְכִדְאִיתָא בַּמַּשְׁנָה [גִּשִׁין פ"ז (ע"ב)] גַּט

בַּאוּר הֲלָכָה

וּבְפֶרֶט דְּהַמִּשְׁנָה סוֹתֶרֶת אֶת עַצְמָהּ, וְכָמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. וְעוֹד דְּלָמָּה יִשְׁתַּנֶּה עִנְיְנֵי שַׁבָּת מִגִּשִׁין וּשְׁאָר שְׁטָרוֹת, דְּאִיתָא בְּהַדְיָא בְּגִטִּין י"ט (ע"ב) דְּהוּא בְּכָל לְשׁוֹן, וְנִפְסַק כֵּן בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן קכ"ו (ס"א), וְגַם שָׁם כָּתוּב (דברים כד א) 'וְכָתַב לָהּ', אֲלִמָּא דְּדָרְךְ כְּתִיבָה הִיא. וְעַל כָּרְחָךְ דְּיֵשׁ פְּרוּשׁ אַחֵר בִּדְבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי, וְנִרְאֶה לִי דְּכַוָּנַת הַיְרוּשַׁלְמִי הוּא, דְּמַתְחִלָּה קָאָמַר מִשְּׁנֵי סִימָנִיּוֹת מִנֵּי רַבִּי יוֹסֵי הִיא, וְאַחַר כָּךְ קָאָמַר מֵהוּ בְּכָל לְשׁוֹן, רְצוֹנוֹ לוֹמַר מֵהוּ הָרְבּוּיָא, כֵּיוָן דַּאֲפִלּוּ רֹשֶׁם בְּעָלְמָא חַיָּב, וְלֹא גָּרַע אִיזֶה לְשׁוֹן שֶׁהוּא מֵרֹשֶׁם בְּעָלְמָא, לְכָךְ קָאָמַר אֲפִלּוּ אָלֶ"ף אָלֶ"ף, רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּמַתְחִלָּה הָיָה כְּתוּב אָלֶ"ף בֵּי"ת, וְהוֹסִיף אוֹת אַחַת בְּכָל תֵּיבָה וְנַעֲשָׂה אָלֶ"ף בֵּי"ת, וַהֲוָה אָמֵינָא דְּזֶה גָּרַע, דְּלֹא אַהֲנֵי בְּהוֹסָפָתוֹ כְּלוּם, וְקָא מַשְׁמַע לַן דְּחַיָּב, דִּכְתִיבָה הוּא בְּכָל לְשׁוֹן, וּלְפִי הַלָּשׁוֹן יְנֵי, אָלֶ"ף לְאוֹ תֵּיבָה כְּלָל עָדַיִן עַד שֶׁהִשְׁלִימוֹ בְּזֶה הָאוֹת הָאַחֲרוֹן, וְכֵן בְּבֵי"ת הַשְּׁלִים עוֹד אוֹת אַחַת וְנַעֲשָׂה בֵּיתָא, וְאַף דִּכְעִינַן שֶׁיִּהְיֶה שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת נֶהֱגִין וְנִקְרִין זֶה עִם זֶה, סְבִירָא לֵיהּ לְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּגַם זֶה הוּא בִּכְלָל, אֲחֲרֵי שֶׁשְּׁתֵּי הַתֵּבוֹת סְמוּכוֹת, וּלְפִי הַיְרוּשַׁלְמִי מִשְׁמַע דְּאֲיֵרֵי הַמִּשְׁנָה דְּגוּף הַכְּתָב הָיָה אַשּׁוּרִי, אֲבָל שֶׁהַלָּשׁוֹן הוּא יְנֵי, וְהָרְבּוּיָא הוּא בְּנֵי"ל, אֲבָל בְּאֶמֶת פְּשִׁיטָא, דְּאֲפִלּוּ אִם הָיָה גּוּף הַכְּתָב נַמִּי שֶׁל יְנֵי אוֹ שֶׁל כָּל לְשׁוֹן גַּם כֵּן חַיָּב, וְכִמוֹ דְּקָאָמַר לַן לְעֵנְיַן גִּשִׁין בְּאֶבֶן הָעֵזֶר בְּסִימָן קכ"ו (שם) דִּבְכָל כְּתָב וּבְכָל לְשׁוֹן כָּשֵׁר, וְאַף דְּהָתָם כְּתִיב בְּקָרָא 'וְכָתַב'. [הַגָּ"ה, עוֹד נוֹכַל לוֹמַר, דִּכְוָנַת הַיְרוּשַׁלְמִי הוּא לְרַמּוֹת עַל מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ יְרֻחָם בְּנְתִיב י"ב חֵלֶק י"ד דְּאִם כָּתַב אוֹת אֶחָד מִלְּשׁוֹן זֶה וְאוֹת אֶחָד מִלְּשׁוֹן אַחֵר חַיָּב, וְלֹא הֻבְיָא שׁוּם מָקוֹר, וְאֶפְשָׁר שֶׁהוּא מִפֵּרֹשׁ הַיְרוּשַׁלְמִי דְּקָאָמַר אֲפִלּוּ אָלֶ"ף אָלֶ"ף בִּכְפִשְׁטֵיהּ, דְּהֵינוּ אוֹת אֶחָד כְּתַב הַתְּמוּנָה בְּכְתַב שֶׁלָּנוּ וְאוֹת אֶחָד כְּתַב הַתְּמוּנָה בִּכְתַב יְנֵי, וְהוּא הַדִּין בְּלָשׁוֹן אַחֵר, וְרָאִיתִי עוֹד פֵּרוּשׁ עַל הַיְרוּשַׁלְמִי בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס, וְלֹא נִהַיְרָא, דְּאִם כֵּן הָיָה לוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ אָלֶ"ף אָלֶ"ף, וְעוֹד דְּמַשְׁמַע בְּגֶמָרָא שֶׁלָּנוּ (קג:) דְּגִלְטוֹרֵי בְּעָלְמָא אֵינָן בִּכְלָל לְשׁוֹן]. הֵיוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ, דְּעַל כָּל כְּתָב שֶׁל כָּל אֻמָּה חַיָּב מִן הַתּוֹרָה, וְלָךְ נָא רְאֵה שֶׁכָּל הָרִאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ כֵּן, דְּהַרַמְבַּ"ם פֶּרֶק י"א מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"י) כָּתַב בְּהַדְיָא דְּהַכּוֹתֵב בְּכָל כְּתָב וּבְכָל לְשׁוֹן חַיָּב, וְכֵן מוּכָח מִפֵּרוּשׁ רַשַׁ"י בְּמַתְנִיתִין (קנ. ד"ה בכל לשון) דְּעַל כָּל כְּתָב וְלָשׁוֹן חַיָּב, וְכֵן הָאַלְפָס (לז.) וְהָרֹא"שׁ (פי"ב סי' ב) וְהָרוֹקֵחַ (סי' פה) הָעָתִּיקוּ הַמִּשְׁנָה דִּבְכָל לָשׁוֹן חַיָּב כְּצוּרָתָהּ, וְלֹא הִגִּיהוּ עָלֶיהָ כְּלוּם מִדִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי, וּלְפִי פֵּרוּשׁ הָאוֹר זָרוֹעַ הָיָה לָהֶם לַהֲבִיאוֹ, לְהוֹרוֹת דְּדַוְקָא יְנֵי וְלֹא כְּתָב אַחֵר. [וּלְבַד זֶה מוּכָח כֵּן בְּהַדְיָא מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק (הַחוֹבֵל) [מְרֻבָּה (ב"ק פ"ז סי' טו)], דְּעַל כְּתָב שֶׁלָּהֶם יֵשׁ גַּם כֵּן אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא, אֶלָּא דְּמִשּׁוּם יְשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִתִּירוּ לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי]. וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַ"ן בְּהַדְיָא בְּמַתְנִיתִין (לז. ד"ה מתני' הכותב), דְּעַל כָּל כְּתָב שֶׁל שְׁבָעִים לָשׁוֹן חַיָּב. וְכֵן כָּתַב בְּמַאִירִי (קנ. ד"ה משני סמניות) גַּם כֵּן כַּלָּשׁוֹן הַזֶּה שֶׁל הָרַ"ן, וְכֵן מוּכָח מֵרַבֵּנוּ יְרֻחָם בְּנְתִיב י"ב חֵלֶק י"ד, וְכֵן מוּכָח מִתּוֹסָפוֹת גִּשִׁין ח' עַמּוּד ב' (ד"ה אע"ג) בְּעֵנְיַן דִּלּוּקַחַ בֵּית מֵאֵינוֹ יְהוּדִי, דִּכְתָב שֶׁלָּהֶם הוּא גַּם כֵּן אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא אֶלָּא דְּמִשּׁוּם יְשׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִתִּירוּ בָּזֶה אֲמִירָה לְאֵינוֹ יְהוּדִי. [וְרָאָיָה זוֹ הֵבִיא גַּם כֵּן הַמְּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ש"מ (סק"ל). וְכֵן מוּכָח בְּרַשַׁ"א בְּבָבָא קַמָּא פֶּרֶק (הַחוֹבֵל) [מְרֻבָּה (פ: ד"ה אלא)], וּבְרַמְבַּ"ן (קל: ד"ה הא) וּבְרִיטְבַ"א (קל: ד"ה נמצאת) פֶּרֶק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּמִילָה, כְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת הַנַּ"ל. וְכֵן מִבַּעַל הָעִטּוּר (שער ג מט.) מוּכָח כְּדִבְרֵינוּ, דְּהוּא הֵבִיא מַהֲאי סוּגְיָא דִּכּוֹתְבִין עֲלֵיהֶן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) מְגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג): **יג** (מפ) וְטַעְמָם, דְּהֲוֵי בִּכְלַל צָרְכֵי רַבִּים: (מג) וְכֵן מַשְׁמַע מַהֲגָהָ"א בְּבָאוּרוֹ: (מג) **וּבְשָׁאר מַשְׁקִין פְּשִׁיטָא דְּאָסוּר [מְגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כז)], וּבְאֵלִיָּה רַבָּה** (ס"ק לא) **כָּתַב דַּאֲפִלּוּ אִם אֵין צָרִיךְ לְקִדּוּשׁ, מִכָּל מָקוֹם צָרְךָ שַׁבָּת וְצָרְךָ רַבִּים נִיתְּנוּ. וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הַדִּין עִם הַמְּגֵן אַבְרָהָם, דְּבִיֵּין מִינֵּהּ לְכֹל שֶׁהוּא צָרְךָ מִצְוָה, אֲבָל בִּסְתָם מַשְׁקֶה הֲוֵי הַכְרָזָה זִילוּתָא לְשַׁבָּת:**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן שו שז

מְקוֹמוֹת דְּלִתְרוּיְצָא בְּתָרָא מִצְוָה רַבָּה שְׁאנֵי. *) (תְּשׁלוּם דִּינִים הַשַּׁיְכִים לְעִנְיַן זֶה בְּסִימָן שְׁאַחֲרֵי זֶה).

שֶׁשָּׁלְחוּ לוֹ (נו) שֶׁהוֹצִיאוּ בְתּוֹ מִבֵּיתוֹ בְּשַׁבָּת לְהוֹצִיאָהּ מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל, (יט) [יט] א]מִצְוָה לָשׁוּם לַדָּרָךְ פְּעָמָיו לְהִשְׁתַּדֵּל בְּהַצָּלָתָהּ, וְיוֹצֵא אֲפִלּוּ (נז) חוּץ לְשָׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת, וְאִי לֹא בָּעֵי, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עָלָיו (נח) (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן שכ״ח סָעִיף י״) *):

שז דִּינֵי שַׁבָּת הַתְּלוּיִם בְּדִבּוּר. וּבוֹ כ״ב סְעִיפִים:

א שבת קי״ג (ע״א). ב טור. ג טור בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פסו״ה ה״ב) וְתוֹסְפוֹת שָׁם (ע״ב ד״ה שלא).

א א]דַּבֵּר דָּבָר׳ (ישעיה נח יג), שֶׁלֹּא יְהֵא דִּבּוּרְךָ שֶׁל שַׁבָּת כִּדְבּוּרְךָ שֶׁל חֹל, ב]הִלְכָךְ אָסוּר לוֹמַר דָּבָר פְּלוֹנִי (ע) [א] (א) אֶעֱשֶׂה לְמָחָר, אוֹ סְחוֹרָה פְּלוֹנִית אֶקְנֶה לְמָחָר, ג]וַאֲפִלּוּ בְּשִׂיחַת

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יד [יט] מִצְוָה. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבִשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן ט״ז חוֹלֵק עַל הַנַּחֲלַת שְׁבָעָה (סי׳ פג), וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ל לג) כָּתַב לְהַקֵּל בְּאִסּוּר דִּרְבָּנָן. וְעַיֵּן שָׁם בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב בְּמִי שֶׁרוֹצֶה לְמָסֹר, וְזֶה הוֹלֵךְ לְמַעַן אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִמָּסֵר, אָסוּר לְחַלֵּל שַׁבָּת עַבּוּר זֶה, עַיֵּן שָׁם, וְנִרְאֶה שֶׁאִם הוּא וַדַּאי שֶׁיִּצְטָיֵל אֵין לְהַחְמִיר, שֶׁאַף אִם הוּא עִסְקֵי מָמוֹן יוֹכִל לְבוֹא לִידֵי נְפָשׁוֹת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם זֶה עוֹשֶׂה מַעֲצָמוֹ, רֵישׁ סְפֵק אִם יִשְׁמַע, שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר הַנַּח לָהֶם מוּטָב שֶׁיִּהְיוּ שׁוֹגְגִין כו׳. וְלִכְתֹּב כָּתַב בְּשֶׁשָּׁה בְּצַעְקֵי מָמוֹן עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי בְּשַׁבָּת, כָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״ ט) בְּשֵׁם דַּבְּנוֹ יְשַׁעְיָה הָרִאשׁוֹן לְאֶסְתֵּר, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמ״א דִּכְתִב שֶׁלָּהֶם דְּרַבָּנָן, הֵרֵי לְהּ שְׁכִיחַת דִּשְׁכִיחַת בְּמָקוֹם פְּסִידָא, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב לְעֵיל סִימָן רמ״ד (ס״ה) בְּעִנְיַן זֶה. וְעַיֵּן בְּשֶׁאֵלַת יַעֲבֵ״ץ (ח״א) סִימָן (קס״ב) [קס״ז] כָּתַב שֶׁלְּהַבְטִיחַ בַּעַל סְפִינָה שֶׁיָּשׁ לוֹ בְּהּ סַךְ רַב, אֲפִלּוּ עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי אָסוּר, עַיֵּן שָׁם:

א [א] אֶעֱשֶׂה. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) חוֹלֵק דְּלִכְרֹב מִצְוָה מֻתָּר, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הַבְּרֵכִי יוֹסֵף (סק״א). וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֶׁם שׁוּ״ת הַגַּ״ת (רשנות סי׳ קמו), עַיֵּן בְּשֶׁאֵלַת יַעֲבֵ״ץ (ח״א) סִימָן (קס״ב) [קס״ז] דְּהַאי גַּוְנָא, וְעַתָּה בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״ב) בְּשֵׁם רַדְבַּ״ז (ח״ב אֲגַדָּה (שבת סי׳ כז). וּבְתַשׁוּבַת הַגַּ״ח (רשנות) סִימָן קמ״ו מַתִּיר מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חוֹב אֵצֶל הָאִנָּס, וּבְשַׁבָּת נוֹדַע לוֹ שֶׁהָאִנָּס יֵלֵךְ מִן הָעִיר וְאִפְשָׁר שֶׁלֹּא יָשׁוּב עוֹד, מַתִּר לֵילֵךְ בְּשַׁבָּת לְקַבֵּל עָלָיו אֵצֶל הַשַּׂר שֶׁיִּפְרָעֶנּוּ, עַיֵּן שָׁם. אָסוּר לַעֲבֹר נִכְסֵי רְאוּבֵן בְּיַד שִׁמְעוֹן. רַשְׁדַּ״ם חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ק״ה:

בְּאוּר הֲלָכָה

שֶׁכָּתְבוּ עִבְרִית וַעֲדַיִן יְוָנִית וְכוּ׳, וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַב כָּל זֶה בְּפָרְדְּכֵי בְּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (סי׳ תחקנג) עַיֵּן שָׁם. הֵיוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ, דְּכָל הָרִאשׁוֹנִים אֲזְלִי בַּחֲדָא שִׁיטְתָּא כְּפִשְׁטָא דְּמִתְנִיתִין הַנַּ״ל דְּעַל כָּל כְּתָב וְכָל לָשׁוֹן חַיָּב, וְדִבְרֵי הָאוֹר זָרוֹעַ וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִיּוֹת פֶּרֶק א׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין (אות ע) שֶׁהֵבִיאוּ בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹאֵל דְּעַת יְחִידָאָה הִיא, וְנִדְחֵית מִכָּל הָנֵי רַבָּוָתָא הַנַּ״ל. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן ש״מ בְּפִרְטֵי מְגָרְדִים (א״א סק״י) שֶׁפִּישֵׁב קָצָת שִׁיטַת רַבֵּנוּ יוֹאֵל הַמּוּבָא בְּהַגָּהוֹת מֵימוֹנִיּוֹת מַקֶּשְׁיַת הַמַּגֵּן אַבְרָהָם דְּבְכָל לָשׁוֹן חַיָּב, וְדַחַק הַפְּרִי מְגַדִּים דְּהוּא יִפְרַשׁ הַמִּשְׁנָה דְּבְכָל לָשׁוֹן הֵינוּ רַק לְעִנְיַן הַלָּשׁוֹן לְבַד, אֲבָל גּוּף הַכְּתָב אֲפִלּוּ דְּבְעִינַן דַּוְקָא אַשּׁוּרִית, עַיֵּן שָׁם, וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹאֵל בַּעַל שִׁיטָה זוֹ הַמּוּבָא בְּאוֹר זָרוֹעַ, דְּמִפְרַשׁ שָׁם בְּהָרְיָא בְּכַוָּנָה בְּכָל לָשׁוֹן לְעִנְיַן גּוּף הָאוֹתִיּוֹת, וּמִרְבָּה בָּזֶה רַק יְוָנִי, וְעוֹד דְּמַאי שְׁנָא מִגִּשְׁיָן דִּכְתִיב בָּהּ יְכָתֵב׳ וּמוּכָח בְּגִשְׁיָן (ט״ו ע״ב) וְכֵן נִפְסַק בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ אֲבָן הָעֵזֶר קכ״ו (ס״א) דְּנִכְתָּבֶת בְּכָל כְּתָב, וְהָכִי נָמֵי לְעִנְיַן שַׁבָּת, וְכֵן״ל בְּשֵׁם כָּל הָרִאשׁוֹנִים. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּנוֹדַע בִּיהוּדָה מֵהַדּוּרָא תִּנְיָנָא (או״ח) סִימָן ל״ג, שֶׁגַּם הוּא כְּתַב כִּדְבָרֵינוּ שֶׁכָּל כְּתָב הוּא מִן הַתּוֹרָה, וְסִיּם שֶׁעַל כָּל פָּנִים הָאוֹר זָרוֹעַ הוּא יָחִיד בְּדָבָר, וְלֹא מְצִינוּ לוֹ חָבֵר:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לֹא יַזְכִּיר סְכוּם מִקָּח: **יד (נו) שֶׁהוֹצִיאוּ בִתּוֹ.** אַרְחָא דְּמִלְּתָא (מד) נָקֵט, וְהוּא הַדִּין אַחַר רַשָּׁאי לְחַלֵּל שַׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּילָהּ מֵהָאסוּר הַגָּדוֹל, (מה) וְכָל זֶה מַיְרֵי שֶׁהוֹצִיאוּהָ אֵינָם יְהוּדִים מִבֵּיתוֹ בְּאָנֹס, וְעַל כֵּן הִתִּירוּ לוֹ לָשׁוּם לַדָּרָךְ פְּעָמָיו לְהַצִּילָהּ, דְּקִיְמָא לָן אִם אֵינוֹ פּוֹשֵׁעַ חַיָּב לַעֲשׂוֹת אִסּוּרָא זוּטָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה חֲבֵרוֹ אִסּוּרָא רַבָּא, אֲבָל אִם פָּשְׁעָה, אֵין לוֹ לְאָבִיהָ לְחַלֵּל שַׁבָּת עֲבוּרָהּ, דְּאֵין אוֹמְרִים לוֹ לָאָדָם חֲטָא כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה חֲבֵרְךָ. (מו) וְדַוְקָא בְּאִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל בְּאִסּוּר (מז) דְּרַבָּנָן דַּעַת הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק לג) דַּיֵּשׁ לְהָקֵל לַעֲבֹר כְּדֵי לְהַצִּילָהּ: **(נז) חוּץ לְשָׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת.** הֵינוּ, אַף דַּיֵּשׁ בָּזֶה אִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא לְאֵיזֶה פּוֹסְקִים. (מח) וְהוּא הַדִּין אִם יִצְטָרֵךְ לְחַלֵּל שַׁבָּת עַל יְדֵי זֶה בְּאֵיזֶה מל״ט מְלָאכוֹת, גַּם כֵּן שַׁפִּיר דָּמֵי, דְּכֵאֲשֶׁר תָּמִיר אֶת הַדָּת לְגַמְרֵי תְּחַלֵּל שַׁבָּת וְתַעֲבֹד עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים כָּל יָמֶיהָ, וְאִם הוּא יְחַלֵּל שַׁבָּת פַּעַם אַחַת, נִקְרָא אִסּוּרָא זוּטָא נָגֶד זֶה. כָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כט), צָרִיךְ עִיּוּן אִם הַבַּת קְטַנָּה וְרוֹצִים לְהוֹצִיאָהּ מִכְּלַל יִשְׂרָאֵל, אִם יַעֲשֶׂה הַגָּדוֹל חַטָּא כְּשֶׁבִּילָהּ, דֶּהָא קַיְמָא לָן דְּאֵין בֵּית דִּין מְצַוִּין לְהַפְרִישָׁהּ מֵאִסּוּר, אוֹ דִּלְמָא מִידֵי דְּהָנֵי דְּאַפְקוּחַ נֶפֶשׁ שָׁמְחַלְּלִין עַל הַקָּטָן, דְּאוֹמְרִים חַלֵּל עָלָיו שַׁבָּת אֶחָד כְּדֵי שֶׁיִּשְׁמֹר שַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה, הָכִי נָמֵי כָּן. ג]וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) (מט) דַּעְתּוֹ לְהָקֵל, דְּאִם לֹא יִשְׁתַּדֵּל לְהַצִּילָהּ, תִּשָּׁאֵר כֵּן גַּם בְּגַדְלוּתָהּ: **(נח) וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן שכ״ח סָעִיף י׳.** בְּהַגָּ״ה, דְּאִיתָא שָׁם דְּמִי שֶׁרוֹצִים לְאָנְסוֹ שֶׁיַּעֲבֹר עֲבֵרָה גְּדוֹלָה, אֵין מְחַלְּלִין עָלָיו שַׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּילוֹ, וְאֵין סְתִירָה לְכָאן, דְּהָתָם מַיְרֵי שֶׁרוֹצִים לְאָנְסוֹ שֶׁיַּעֲבֹר עֲבֵרָה פַּעַם אַחַת, וּלְהָכִי (נ) אֲפִלּוּ אִם הִיא עֲבֵרָה גְּדוֹלָה, כְּגוֹן לַעֲבֹד עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים, ג]אֵין צָרִיךְ לְחַלֵּל שַׁבָּת כְּדֵי לְהַצִּילוֹ, דִּמְחַלֵּל שַׁבָּת גַּם כֵּן כְּעוֹבֵד עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּאן שֶׁתִּשָּׁאֵר מוּמָרֶת וְתִתְחַלֵּל שַׁבָּת לְעוֹלָם. כָּתַב כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י), דְּלָכָל חוּץ לַתְּחוּם בְּשַׁבָּת לְנֶקֶם נִקְמַת אָבִיו מְרוֹצְחִים, מָתַר, וְתָמֵהּ עָלָיו הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּהָא לֹא עָדִיף מִשְּׁאָר צָרְךָ מִצְוָה דְּאָסוּר לֵילֵךְ חוּץ לַתְּחוּם עֲבוּרָהּ:

א (א) אֶעֱשֶׂה לְמָחָר. וְדַוְקָא (ע) אִם הוּא דִּבּוּר שֶׁאָסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ בְּשַׁבָּת, (ג) וַאֲפִלּוּ אִם הוּא רַק אִסּוּר דְּרַבָּנָן. יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (ג) דַּאֲפִלּוּ דִּבּוּר מִצְוָה, כְּגוֹן כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה וּכְהָאי גַּוְנָא, אָסוּר לוֹמַר אֶעֱשֶׂה לְמָחָר, אֲבָל בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) וְכֵן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) וּבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״א) חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם, וְסוֹבְרִים ה]דְּכָל לְדָבָר מִצְוָה שָׁרֵי, וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן לְכַתְּחִלָּה לְהַחְמִיר, כְּשֶׁאֵין צָרְךָ לָזֶה בְּדִבּוּרוֹ הַיּוֹם (סק״א) וְעַיֵּן בְּתוֹסָפֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

יד (מד) עוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יז) וּמַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק״ג) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק לב), **וְנִרְאֶה לִי דְּנָקֵט בְּתוֹ מִשּׁוּם סִיָּקָא, ה]דְּאִי לֹא בָּעֵי בֵּיסִינֵן לַהּ שֶׁלֹּא לְהִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה, כִּי הוּא גּוֹאֲלָהּ וּקְרוֹבָהּ:** (מה) עוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יז) וּמַגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מו)** אַף דְּמַגֵּן אַבְרָהָם סִימָן רנ״ד (ס״ק כא) מַשְׁמַע, דַּאֲפִלּוּ אִסּוּר דְּרַבָּנָן אֵין לַעֲבֹר עֲבֵרָה כְּשֶׁפָּשְׁעָה בְּעַצְמָהּ, מִסְתַּבְּרָא דִּבְאִסּוּר דְּרַבָּנָן יֵשׁ לְסָמֹךְ אַחַד תֵּירוּצָא בְּתוֹסָפוֹת שָׁם (ע״ירובין לב: ד״ה ולא), דִּלְמַצָּנָה רַבָּה יֵשׁ לְהָקֵל אֲפִלּוּ כְּשֶׁפָּשְׁעָה מֵהַתְּחִלָּה, וְהָכָא אֵין מִצְוָה רַבָּה גְּדוֹלָה מִזּוֹ, אוֹלֵי תַּחֲזוֹר בָּהּ, וְכֵן הַסְּפָרִים הָאֲלִיָּה רַבָּה (ס״ק לג), **וְהֵבִיאוּ** גַּם הַפְּרִי מְגַדִּים (מש״ז סק״ה): **(מז) כְּגוֹן לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶ חוּץ לְתְחוּם אַלְפַּיִם, וּשְׁאָר שְׁבוּתִים:** **(מח)** בֵּית יוֹסֵף (ד״ה נשאל) וּמַגֵּן אַבְרָהָם (ס״ק כט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מט) וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה בְּרִצּוֹן, פִּתּוּי קְטַנָּה אֵנֶס הוּא:** **(נ) וּבִכְרֵי מְגַדִּים** (א״א ס״ק כט) **מִסְתַּפֵּק דְּאִפְשָׁר דְּוַקָּא מְלָאכָה גְּמוּרָה, אֲבָל תְּחוּמִין דִּשְׁנַיִם עָשָׂר מִילִין דְּאֵין בּוֹ לְכָלֵי עַלְמָא רַק לְאו, מָתַר לְדַחוּתָהּ מִפְּנֵי עֲבֵרָה גְּדוֹלָה:**

א (ע) כְּדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ח׳: **(ג)** הָרא״ש בְּפֶרֶק כ״ג סִימָן ו׳: **(ד)** מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״א) וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט):

דִּיקְדּוּקֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו״ע הרב (סכ״ט) הוֹסִיף: אפילוּ אם הוּא ספק אם יצילנה (אך בקונטרס אחרון (סק״א) נראה שלא ברור לו דבר זה). **ב]** וכן בשו״ע הרב (סכ״ט) מתיר לחלל שבת גם על קטנה. **ג]** בשו״ע הרב (סכ״ט) כתב שאף הוא עצמו לא יחלל שבת כדי להינצל. **ד]** בשו״ע הרב (שם) כתב שאף כל מי שיכול להצילה ומתעצל בהצלתה כופין אותו. **ה]** ובשו״ע הרב (ס״א) אסר גם לדבר מצוה כשאין למצוה צורך בזה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah